

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Land og By 2021

NORDEA
FONDEN
Vi støtter gode liv

Sangglad

Sangens Hus
Alle har en stemme

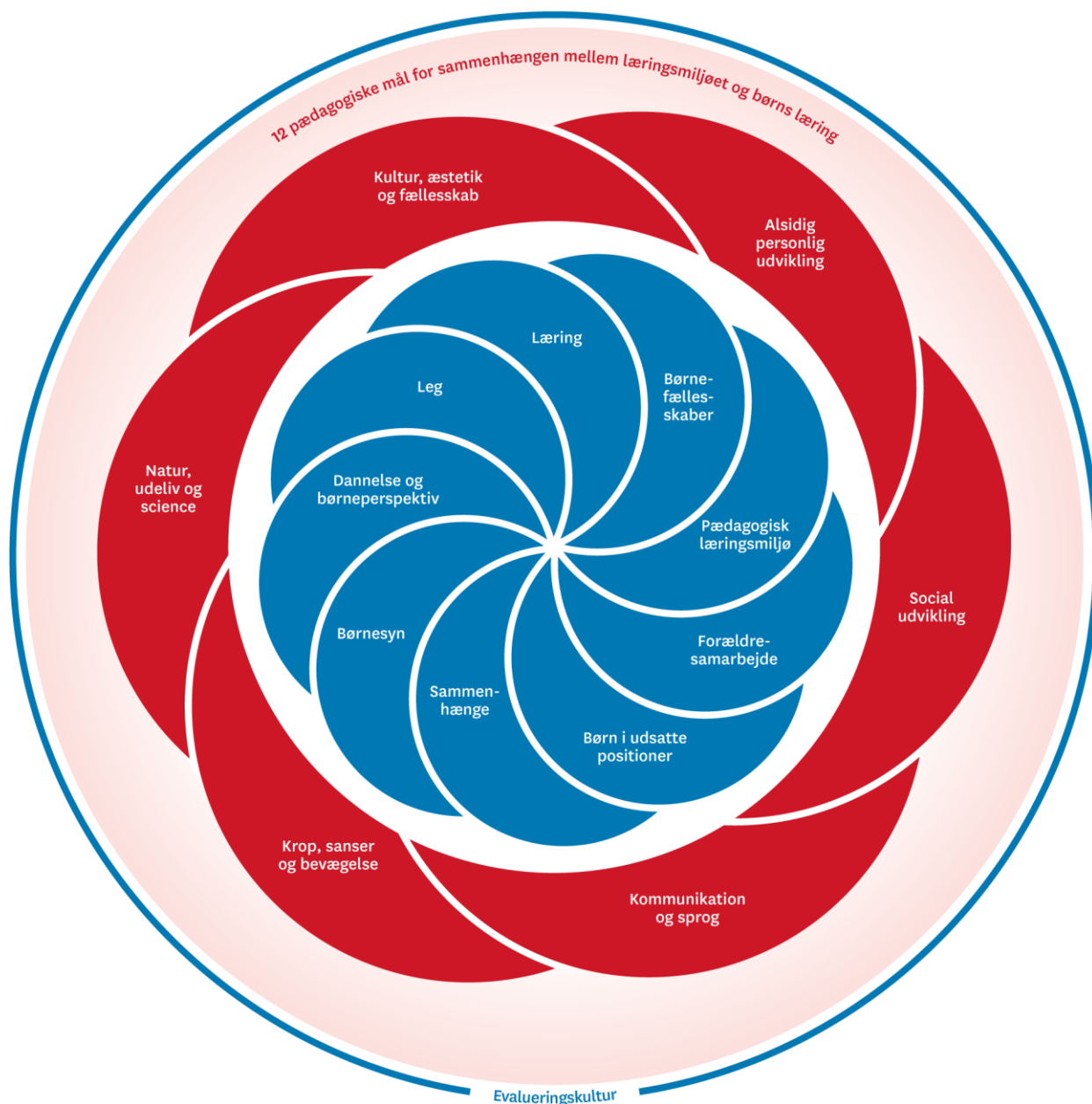
Daginstitution

Certificeret
2018

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse.

Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Børnehuset Land og By er en integreret institution beliggende på Nørrebro ved Guldborg skole og tæt på Assistens kirkegården.

Vi er en delvis udflytterbørnehave som kører til det smukke naturrige område ved Mikkelborg, nord for Rungsted. Hjemme i byen benytter vi os af de mange skønne tilbud i nærområdet i form af legepladser og Byoasen som er Nørrebros eget lille åndehul.

Vuggestuen består af tre grupper fordelt på to etager:

2.sal Brumbazzer

1.sal Grinebider & Fjollehoveder

I **stueetagen** bor børnehaven, der pt. består af tre grupper fordelt to teams:

Søstjerner (Team Sø)

Tanglopper og Muslinger (Team Tang-Mus)

Hvert team har skiftevis har to uger i byen og to uger på landet.

I september 2018 blev Land og By certificeret Sanginstitution. Efter et år med intensivt samarbejde med sangkonsulenter fra SangGlad var personalet godt på vej til at skabe en sangprofil til institutionen, hvor det overordnede mål er at sangen skal bidrage til det glade og kreative børneliv. Gennem vores stadigt udviklende sangsamlinger og overgangssange har vi skabt et fællessprog for hele huset som vi drager stor nytte af.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Land og By har gennem samlinger skabt et fællessprog i hele huset hvor alle, uanset alder og sproglige færdigheder, kan mødes og være en del af et fællesskab. De voksenstyrede samlinger kan skabe et rum for læring og dannelse ved blandt andet at omhandle emner som følelser, og hvor man øver at lytte til sine kammerater og vente på tur til selv at blive hørt. De børnestyrede samlinger danner rammen for et børnefællesskab, hvor leg med roller giver det enkelte barn mulighed for, i samspil med andre, at eksperimentere og udvikle sig.

Kvaliteten af relationerne mellem børn og voksne er afgørende for, hvordan barnet lærer. De voksne er rollemodeller for børnenes dannelse. Vi har derfor et stort fokus på tætte anerkendende relationer, som er baseret på tryghed, tillid, gensidighed, ligeværd og positiv kommunikation. For at opnå dette foregår alt i øjenhøjde med børnene og uagtet barnets verbale formåen benytter vi 5-turtagninger og venter 10 sekunder på svar. Børnene skal føle sig set, hørt og anerkendt som de unikke mennesker de er, og børnene skal opleve at tilhøre et positivt fællesskab, hvor der også er plads til forskellighed og individualitet.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

”Godmorgen”

I Land og By bliver alle, store som små, budt velkommen af personale og kammerater. Det giver en grundlæggende følelse af at blive set og skaber de trygge rammer, der skal til for at man kan trives og udvikle sig.

Hele husets arbejder med strukturen ”Fire farver”, hvor hver farve indikerer opgaven (Rød: fordybet aktivitet, Blå: understøtter aktiviteten med et overordnet opsyn på børnegruppen, Grøn: forberedelse & refleksion og Gul: praktiske opgaver) og på stuens ugeplan fremgår det, hvilken opgave den voksne skal varetage og sammen med hvilke børn. Denne forudsigelighed og tydelige opgavefordeling skaber ro blandt de ansatte som forplanter sig hos børnene og giver et godt udgangspunkt for et trygt læringsmiljø.

Land og By bestræber sig på hvert år at undersøge børnenes miljø ud fra institutionens ITERS- og ECERS-rapport. Børnemiljøvurderingen giver personalet et indblik i livet i børnehøjde i de aktuelle rammer. I starten af 2019 har hele vuggestuen indrettet sig med lege- og læringszoner, så børnene ved hvor de kan lege med hvad (eks. en dukkekrog, et konstruktionshjørne afgrænset af et tæppe, køkkenområde etc.). Børnehaven følger trop med denne indretning over de næste par måneder.

Vores hverdag er præget af mange rutiner og gentagelser og som et led i vores Sangprofil har vi lavet ”overgangssange” der går igen i hele huset og skaber genkendelighed og tryghed for børnene. Vi synger blandt andet når vi skal have overtøj på i garderoben (indhold og melodi er årstidsbestemt), når vi skal køre med elevatoren, gå op/ned ad trapperne, inden lur (i vuggestuen) osv. Børnehaven har indført ”Busradio” i udflytterbussen, så hver dag starter med en velkomst og sange. Personalet oplever at disse rutiner og gentagelser skaber trygge rammer, hvor læring og udvikling får god grobund.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Land og By bruger ugeplaner på alle stuer som giver forældrene et indblik i det daglige pædagogiske arbejde og en føling på, hvad deres barn foretager sig i dagligdagen og sammen med hvilke andre børn. Det åbner for en fortsat dialog om barnets aktivitet den pågældende dag og skaber samtidig forudsigelighed og tryghed.

Minimum én gang om året tilbydes forældregruppen en individuel ”Trivselssamtale”, hvor barnets trivsel i institutionen og hjemmet gennemgås og eventuelle handleplaner for at fremme trivsel/udvikling i dagligdagen udarbejdes. Personalet benytter TOPI, et trivselsvurderingsmateriale.

Én gang om året afholdes der forældremøde, hvor der bl.a. er valg til Forældreråd og informationer om institutionen generelt. På de respektive stuer tales der om børnegruppens trivsel og dynamik og hvilke tiltag der vil ske i den næstkommende periode. Her er der rig mulighed for forældreindflydelse på børnenes hverdag og særlige aktiviteter.

Personalet lægger dagligt billeder ud på app'en AULA for at dokumentere barnets og børnegruppens aktivitet/frie leg. Vi oplever det skaber en god sammenhæng mellem institution og hjemmet, når forældrene kan starte en samtale med deres barn om den aktivitet de har lavet den pågældende dag; især hvis det kan være lidt svært for barnet at huske hvad der er sket.

Praksisfortælling vuggestue 0-3 år

”Hej skat, har du haft en god dag?”

”Ja”, svarer barnet. ”Har du lavet nogle spændende ting sammen med dine venner?”

”Nej”, svarer barnet. ”Jeg syntes ellers jeg så et billede af dig sammen med A. og M.ovre hos gederne.”

”JA”, svarer barnet begejstret og fortæller videre; ”Jeg aede en ged og gav den noget at spise. Bagefter gik vi over til hønsene.”

Derudover laves der løbende udstillinger i huset, enten i samarbejde med børnene (primært børnehaveregi) eller af personalet (primært vuggestueregi), hvor særlige projekter vises frem eller et forløb bliver dokumenteret med billeder og materiale fra ugens gang.

Hver anden/tredje måned sendes der Nyhedsbrev ud for de respektive stuer, hvor der fortælles om emner som fødselsdage, nye børn, børnegruppens dynamik osv. Slutteligt afholder vi årligt Bedsteforældredag, Forældrekafe, Plantedage (plant en blomst på vores legeplads), Sommerfest og Julehygge.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Alle børn har ret til positiv voksenkontakt og omsorg og i Børnehuset Land og By skal der være fællesskaber der rummer alle børn på en anerkendende og respektfuld måde. Det er personalets opgave at tage hensyn til det enkelte barns behov og forudsætninger, så alle børn får mulighed for at opleve trivsel, udvikling og læring. For at opretholde et skærpet syn på barnets trivsel benytter personalet TOPI, et trivselsvurderingsmateriale, hvor alle børn vurderes 2 gange om året.

Vuggestuepersonalet har erfaret lege- og læringszonerne som et godt redskab til at observere, hvad de enkelte børn er optaget af og dermed lettere kunne følge deres spor. Zonerne skaber mulighed for at få barnet til at fokusere på enkelte legeremedier, skabe leg og dialog heromkring og ikke mindst inddrage en lille gruppe af de andre børn til at skabe et børnefællesskab. Zonerne mindsker forstyrrelse fra andre tilbud af legetøj og åbner for muligheden for et fokus på det fælles tredje.

I børnehaven har vi dagligt sangersamlinger om formiddagen, disse er lavet ud fra temaer vi arbejder med, årstider, husets årshjul, børnenes interesse mm. Vi lægger stor fokus på at lære både nye og spændende sange men også at synge de sange børnene allerede kender og kan lide. Samtidig synger vi på mange forskellige måder, det kan være højt, meget højt eller meget lavt, derudover leger vi med sangene og vores stemmer ved at synge, staccato (i stavelser) og legato (uden ophold imellem tonerne), vi synger følelserne ved at se ud som og lyde som den følelse vi synger som, vi synger hurtigt/langsomt osv. Derudover arbejder vi også med overgangene fra sang til sang, da det er vigtigt at holde et godt flow for at holde koncentrationen. Dette kan gøres på forskellige måder, man kan blandt andet fortælle små korte historier der binder sangen sammen, eller lave små ”lege” det kunne være at klappe i gulvet og så snart pædagogen holder op skal børnene også holde op, eller lave forskellige lyde med munden, eller gnide hænderne sammen så hænderne bliver varme og når pædagogen stopper og klapper gør børnene det samme. Vi leger også med sangene, blandt andet gennem sanglege og rim og remser.

Det er meget vigtigt for os at alle er med, men med der hvor de kan være med og det skal være en dejlig oplevelse at synge og børnene skal kunne mærke de er en del af et fællesskab hvor der er plads til alle.

Praksisfortælling 3-6 år

”Vi sidder i en sangersamling og skal til at synge ’I østen stiger solen op’ pædagogen fortælle at den her sang kender børnene rigtig godt og derfor vil hun gerne høre deres fine stemmer. ”Op med hænderne” siger pædagogen og tager hænderne op så hun er klar til at lave fagterne til sangen sammen med børnene. ”I østen stiger” og så stoppede de voksne med at synge med for de smukke klare børnestemmer lød så smukke i sig selv, derfor sad vi bare og kiggede rundt på børnene og nød den smukke sang og det bedste ved oplevelsen var at alle sang med og lavede fagter.”

Alt dette kan kun ske hvis børnene føler sig som en del af det fællesskab som vi bestræber os på at lave i samarbejde med børnene, vores sangsamlinger er et forum hvor der er plads til alle, både dem der synger højest og dem der ikke synger men laver fagterne og dem der starter samlingen i dårligt humør og ikke vil være med ender altid med at komme hen og deltage fordi det er sjovt og hyggeligt.

Hele husets personale bruger vores SangGlad samlinger som samlingspunkt for hele gruppen, hvor alle kan deltage med de ressourcer man har. Uanset om man har udfordringer med sprog, kropslig bevægelighed, koncentration eller andet, er man en del af fællesskabet på sine helt egne præmisser. Sangsamlingerne, og samlinger generelt, bruger personalet til at åbne op for dialog med børnene omkring følelser, forskelligheder (hvem er jeg, hvem er du, hvad kan jeg, hvad kan du) og særligt i børnehaven ser personalet en samhørighedsfølelse blandt hele børnegruppen, når børnene på eget initiativ afholder samlinger, der kan inkludere hele stuen.

Personalet har desuden en løbende dialog med stuekolleger og sparrer med kolleger i huset. Hvis der er grund til yderlig bekymring og undersøgelse, inddrages leder og eventuelt det tværfaglige team, hvor en lille handleplan udarbejdes i samråd med forældrene.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Dagtilbudsloven står der, at Dagtilbuddet i samarbejde med forældrene og skole skal sikre en god sammenhængende overgang fra dagtilbud til fritidstilbud og skole, ved at udvikle og understøtte børnenes grundlæggende kompetencer og lysten til at lære.

I 'Stærkt samarbejde' har vi indgået nogle aftaler som vi arbejder ud fra for at give børnene den bedst mulige overgang fra børnehave til skole. Det hele starter med at vi opretter en skolegruppe i september måned og som kører til og med april. I denne periode arbejder vi blandt andet med TROM som er en del af konceptet 'Fri for Mobberi'.

TROM står for Tolerance, Respekt, Omsorg og Mod. Vi arbejder blandt andet med TROM i 'Fri for Mobberi' i forbindelse med de planche-kort der findes i materialet, hvor børnene skal tale frit om hvad de ser på billedet. Den voksne stiller løbende spørgsmål til billedet og man kan ikke svare forkert, da man blot fortæller hvad man ser.

Vi arbejder også med hjælpevenner. De store hjælper de små og dette giver dem mulighed for at udvise omsorg, respekt og tolerance over for de små som har brug for hjælp, for eksempel i trafikken, i garderoben mm. Vi arbejder på at gøre dem til nogle rigtig gode kammerater.

Desuden får alle børn i 'storegruppen' et Førstehjælpskursus med en ekstern konsulent. De får ved afslutningen af kurset udleveret et diplom for deres deltagelse.

Vi arbejder også med at kunne holde på en blyant, klippe med en saks, former, farver, tal og bogstaver. Vi tager på ture ud af huset, på museum, biblioteket osv. Vi leger regellege, vi synger sange, vi giver hinanden massage og en masse andre ting som er med til at ruste dem til deres tid i skolen.

I 'Stærkt samarbejde' er det også blevet besluttet at der skal overføres en genkendelig ting fra børnehave til skolen og da skolen allerede synger Kaj og Andreas "Vennesang" på første skoledag var det oplagt at benytte denne sang som bindeled.

I oktober måned afholder vi en skoleparathedssamtale. I app'en AULA ligger der et overdragelsesdokument som både forældre og pædagoger udfylder på forhånd og efterfølgende sammenligner de eventuelle udfordringer der skal arbejdes på samt de positive som vi ønsker mere af. Der ydes en indsats i både hjemmet og i institutionen og på det opfølgende møde i januar evalueres der. Forældrene skal godkende overdragelsesdokumentet og senest i marts måned sendes dette til skolen.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Børnehuset Land og By inddrager ofte lokalmiljøet som et led i at udvide børnenes verden uden for institutionen. Vi benytter gerne ByOasen, hvor børnene kan møde bondegårdsdyr og udfolde sig motorisk på naturlegeredskaber. Vi går ofte på tur til forskellige offentlige legepladser, Assistens kirkegården, biblioteket, søerne og Fælledparken. Inddragelsen af lokalmiljøet sker enten i forbindelse med vores arbejde med forskellige temaer i huset eller som et led i diverse særlige aktiviteter fra Åben dagtilbud.

Særligt vuggestuen bruger lokalmiljøet i forbindelse med vores Sangprofil, hvor vi ugentligt har Pop-up sangsamling forskellige steder (kirkegården, Sankt Hans torv, ByOasen og andre åbne pladser) samt fast ugentlig aftale med et demenscenter.

Inden Covid-19 havde vuggestuen også lavet en ugentlig aftale med den lokale kirke om at synge i deres kirkerum.

Ved vores udflytter benytter vi os meget af stranden, det nærliggende grønne område som i daglig tale kaldes 'skoven' og det lokale hestestutteri, hvor hestene går i en indhegnet mark.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi arbejder løbende med at indrette det fysiske, psykiske og æstetiske læringsmiljø ud fra børnenes perspektiv og tager derfor udgangspunkt i de årlige Børnemiljøvurderingsrapporter. Legetøj og rekvisitter skal være synlige og tilgængelige for børnene og for at gøre læringsmiljøerne tydelige for børnene har vi i vuggestuen indrettet os med læringszoner; konstruktionszone, læse/afslapningszone, dukkekrog, køkken etc. Zoneopdelingen gør det lettere at skabe plads til vild leg et sted og samtidig ro og fordybelse et andet sted. Børnene ved, hvor de skal gå hen for at opnå de forskellige tilbud.

Efter en succesfuld evaluering af ændringerne i vuggestuen, følger børnehaven trop og indretter stuerne med læringszoner.

Under Covid-19 blev der lukket for forældre-adgang på stuerne og dette har vi forsøgsvis valgt at fortsætte med. Personalet oplever en særlig ro og tid til fordybelse med og for børnene.

Endvidere har Brumbazzerne i vuggestuen valgt at flytte deres afleverings-/afhentningsdør til den ene ende af lokalet, hvilket giver færre forstyrrelser for de børn, der er i gang med en leg eller anden aktivitet.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Børnehuset Land og By vil vi gerne tilgodese det enkelte barns behov ud fra de rammer vi har og i den frie

leg får de lov til at være medskabere af egne læreprocesser. Det er i relationen med et andet menneske, at barnet formes og udvikler sig.

SMTTE MODEL "Gåpåmod"	
Sammenhæng	En dreng på 2.6 år er meget stille og giver sjældent udtryk for sine behov ved frokostbordet. Han deltager ikke verbalt i samtalerne med de andre børn og kigger væk når den voksne spørger om han mangler mad eller vand.
Mål	At få drengen til at give udtryk for sine basale behov. At få drengen til at deltage i samspillet med de andre børn. At give drengen en følelse af mod, selvtillid og gåpåmod.
Tiltag	Den voksne skifter fokus fra det enkelte barn over til gruppen. Vi taler om hjælpsomhed overfor vennerne ved bordet, hælder vand op til de små. Med verbal hjælp fra den voksne giver de kanden med vand videre til de andre, observerer hinanden hælde op osv. Vi taler om dagens ret og hvad den indeholder, vi taler om hvad vi hver især kan lide og lytter til hinanden. Vi øver selv at skære ud og beder højlydt om hjælp, hvis det driller. På en legende måde spørger vi "hvad skal vi så gøre" når barnets tallerken er tom. Vi taler meget om hvad vi hver især har lavet af aktivitet om formiddagen, lytter til hinanden og øver dermed deltagelseskompetencer i samspillet.
Tegn	Børnene deler på egen hånd kopper ud og hælder vand op til dem selv. De giver selv kanden videre til den næste. Uden den voksnes indblanding observerer og kommenterer de hinandens handlinger og roser når det lykkes. De beder selv om at få kanden rakt over. De beder verbalt om mere mad når tallerkenen er tom.
Evaluering	Efter nogle uger med fokus på hjælpsomhed i gruppen og italesættelse af vores behov for vand/mad er drengen begyndt at dele kopper ud til de andre. Han hælder vand op til pigen på 1 år ved siden af sig. Han skåler med de andre børn. Han beder om kanden når hans kop er tom. Han kigger nysgerrigt på skålen med mad og spørger "Hvad mon vi skal spise i dag" og giver udtryk for om det er noget han kan lide eller ej. Han rækker tallerkenen frem mod den voksne når den er tom og siger "hvad skal vi gøre ved det?". Han deltager i samspillet med de andre børn, spørger dem om de kan lide maden, han spørger dem hvad de har lavet om formiddagen. Han har øjenkontakt og smiler til den voksne og til de andre børn. Den voksnes fokusskifte gav plads til at alle børnene, og særligt drengen, kunne udfolde sig i samspillet på sine egne præmisser. Ved at italesætte vores egne behov udvidede vi børnenes erfaringsverden og gav dem en følelse af "Jeg er mig" sammen med dig/er og "Jeg kan godt".

Når der skabes et trygt miljø får det enkelte barn mulighed for at udfolde sig på egne præmisser. Med en let legende tilgang gives der plads til at barnet kan observere samspil og relation mellem de andre og danne skabe sine egne deltagelsesmuligheder på en respektfuld måde.

Praksisfortælling vuggestue 0-3 år

"A. på 2.6 år er den første der sætter sig op til frokostbordet. Han deler kopper ud til de børn han kan nå, hælder vand op til sig selv og giver kanden videre til barnet ved siden af. Han kigger på maden i skålen og kommenterer på dagens ret."

I de mindre grupper er fokus på samspil og relationer på tværs af gruppen så børn får øje på hinandens og egne positive ressourcer i samspillet. I dagligdagens aktiviteter, eksempelvis i mindre grupper af børn, er et fokus på at understøtte samspil og tilknytning mellem børn og personalet. Særligt gennem vores sangsamlinger ser vi dette samspil udvikle sig og give børnene en lyst til at udfordre sine egne evner i fællesskabet.

Alsidig personlig udvikling handler om at støtte børn i, at de bliver "sig selv", og at børn kan erfare, at "jeg er mig" i mødet med andre i hverdagens pædagogiske indhold.¹

SMTTE MODEL "Alsidig personlig udvikling"	
Sammenhæng	Et barn på 4 år er meget stille og giver som oftest ikke udtryk for sine behov og meninger, særligt hvis der er andre børn tilstede. Dette kommer særligt til udtryk i spisesituationen. Barnet udviser i disse situationer fysiske tegn såsom at kigge ned i bordet, vende sig væk eller gnide sine hænder mod hinanden.
Mål	At barnet aktivt deltager i samspillet omkring bordet i spisesituationen. At få barnet til at melde sig, hvis det har lyst til mere mad, eller andet. At give barnet en følelse af mod, selvtillid og selvværd.
Tiltag	For at få en bedre indsigt i barnet arbejder pædagogerne aktivt med at opbygge en stærk relation til barnet. En relation hvor barnet bliver mødt hvor det er og hvor barnet får en følelse af at blive set, hørt, rummet og forstået. Tilgangen vil her foregå med afsæt i hvilket kendskab vi allerede har til barnet, men også hvilke interesser barnet har, for herved at få skabt et fælles tredje. I selve spisesituationen vil pædagogen tale om emner, som barnet har et kendskab til og som pædagogen på forhånd ved optager barnet. Dette for at fremme den gode dialog og lysten hos barnet til at deltage og få barnet til at føle værdi og at det har noget at byde ind med.
Tegn	Smil, øjenkontakt, at barnet byder ind, eller at barnet beder om mere mad. Barnet giver et lille smil og søger pædagogens øjenkontakt, hvorefter pædagogen med sin mimik og kropssprog signalerer "jeg ser dig og jeg lytter", og herved verbalt opfordrer barnet til at byde ind.
Evaluering	Pædagogerne evaluerer løbende på det pågældende barn. Hvis barnet har brug for yderligere støtte, sætter vi indsatsen der hvor det giver bedst mening i forhold til barnets udvikling og trivsel. Evalueringen kan også gå på hvordan vi sætter fokuset endnu bredere, så fællesskabet og deltagelseskompetencen i spisegruppen styrkes hele vejen rundt.

¹ Kjær, Alice "Jeg er mig". Dafolo

I Land og By arbejder personalet anerkendende og ser barnet som en kompetent medspiller i eget liv. Vi møder barnet i øjenhøjde med respekt, omsorg og tiltro til barnets udviklingspotentialer uanset køn, social og kulturel baggrund.

Personalet er motiverende rollemodeller, der skaber mulighed for at alle børn i et trygt vuggestuemiljø, udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer. Dette styrker vi gennem dagligdagens aktiviteter i rutinesituationer hvor vi f.eks. opfordrer til selvhjulpenhed, medbestemmelse under samling, og positiv guidning i nye/udfordrende situationer.

Praksisfortælling børnehaven 3-6 år.

To drenge kører på løbecykler. Drengene er altid hurtige til at få fat i de mest populære cykler som de første, når cykelskuret bliver åbnet.

De andre børn efterspørger de eftertragtede løbecykler og fortæller at de aldrig får lov til at prøve.

Pædagogen opfordrer her de to drenge til at dele cyklerne med de andre børn, så alle får lov til at prøve.

Drengene er meget uforstående overfor hvorfor det er vigtigt at dele med de andre, når de nu i øvrigt havde cyklerne først.

For at drengene får en oplevelse af at andres meninger og oplevelse af situationen er lige så vigtig som deres egen, fortæller pædagogen at de andre børn jo faktisk slet ikke føler at de får lov at prøve cyklerne og at hvis de derfor i stedet vælger at dele cyklerne med de andre, så får alle lov til at have glæde af dem. Drengene giver cyklerne videre til et par piger og pædagogen forsikrer drengene at det nok skal blive deres tur igen senere.

Gennem disse oplevelser vil vi gerne opnå at børnegruppen får en følelse af fællesskab, forståelse for andre og at alle skal ses og høres i børnehaven.

I børnehaven er der fortsat fokus på at indrette legezoner/læringszoner og eventuelt med en fast voksen tilknyttet. I legezonerne kan vi få et indblik i børnenes forskelligheder og deres personlige udvikling og vi kan tilbyde lige mulighed for deltagelse uanset alder, køn eller kulturel baggrund.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Børnehuset Land og By er social udvikling et vigtigt element i barnets generelle trivsel og udvikling. Barnets sociale kompetencer udvikles i mødet med andre børn og voksne, og hverdagsrutiner påvirker og gavner tydeligt fællesskabsfølelsen og samhørigheden.

Praksisfortælling vuggestue 0-2 år

Hver dag gennemgår stuens personale og børnene, hvem der er mødt op den pågældende dag, hvem der er fraværende og hvorfor. Dette gøres ud fra en lille hjemmelavet bog med billeder af alle børnene. En dag sidder tre af stuens ældste børn i hyggehjørnet. En pige tager bogen frem og begynder selv at sige højt, hvem der er på billedet. Herefter begynder hun at spørge de to andre børn, hvem det er på billedet og hvor de er henne.

Vi understøtter den sociale udvikling gennem planlagte aktiviteter i mindre grupper og ud fra vores årshjul. De mindre grupper er med til at opbygge fællesskaber og sociale relationer, hvor barnet får mulighed for at prøve sig selv og andres grænser af, give udtryk for følelser, udvikle empati samt lære at forhandle i legene.

Med en anerkendende tilgang guider og støtter personalet børnene i deres fællesskaber, så det enkelte barn lærer at forstå egne, men også andres perspektiver i forskellige situationer. Vi understøtter de børn

som kan have vanskeligheder med at indgå i sociale relationer, ved at lave mindre fællesskaber, hvor det er vores opgave at fremhæve barnets ressourcer så de opleves som værdifulde. Alle børn har ret til at være en del af fællesskabet, føle sig værdifuld i gruppen og blive mødt med positiv voksenkontakt.

SMTTE MODEL "Fri for Mobberi"	
Sammenhæng	Vi har en dreng på 2.7 år, der ofte leger alene. Han har ikke et tydeligt verbalt sprog, men et kropssprog som de voksne forstår.
Mål	Vi vil støtte ham i at opbygge relationer til de andre børn. Vi vil støtte børnene i deres forskelligheder og lære dem at alle har ret til være her og være dem selv. Vi vil lære børn om egne og andres grænser.
Tiltag	Sanseleg med fjer på kroppen. Ugentlig massage-aktivitet, hvor børnene bliver inviteret til at massere hinanden. Vi lytter til massage-historien om Bamse-ven og bruger bamsen til at igangsætte aktiviteten.
Tegn	Børnene har lyst til at give og modtage massage fra hinanden Børnene inviterer hinanden til lege Flere sociale relationer Alle er en del af fællesskabet Hjælpsomme og empatiske børn
Evaluering	(Igangværende projekt i skrivende stund)

Legen er det vigtigste element i børnenes sociale udvikling. Det er her deres verden bearbejdes, omverdenen forstås, der udforskes og eksperimenteres og dannelsen starter. Børnene spejler sig i hinanden og deres observationer af legene danner grobund for en forståelse af de sociale spilleregler. For personalet er børnenes frie leg en høj prioritet, da det giver god mulighed for at observere dynamikken i gruppen og det enkelte barns sociale kompetencer, så vi ved hvordan vi bedst muligt kan hjælpe både individet og gruppen på vej i udviklingen.

Samtaleemner som "Hvad er en god kammerat" er ofte noget der bliver snakket om, hvor børnenes egne ideer og tanker omkring emnet kommer i spil. Generelt, men også i rutine situationer, bestræber vi os på at få børnene til at hjælpe hinanden, hvilket vi også oplever de er særligt gode til, både hvis nogen er ked af det, men også når en sko eller en jakke driller. Dette er med til at få børnene til at vokse og deres selvværd og selvtillid højnes, samtidig med at det styrker de relationelle bånd.

Praksisfortælling børnehave 3-6 år

Hver formiddag inden frokost samles alle børn fra stuen i en rundkreds.

Alle børnene er med, men det er tilladt at være passiv ift. deltagelse.

I vores samlinger har vi før gjort brug af "kammerunden" som gik ud på at børnene krammer sidemanden, som derved videresender krammet til den næste.

På grund af Corona restriktionerne har vi måtte omdanne krammet til blink i stedet.

"Blinkerrunden" foregår på samme måde, hvor børnene blinker til hinanden på skift.

Børnene får herved øje på hinanden og skal i fællesskab sørge for at "blinket ikke bliver tabt", men i stedet

bliver videregivet til det næste barn.

Ved at sende blinket rundt til hele gruppen styrker vi børnenes fællesskabsfølelse og får skabt et fælles tredje og et fælles fokus i børnegruppen.

Vores sang profil skaber også et helt særligt fællesskab, som afspejler sig i overgangene mellem vuggestue og børnehave. Vi arbejder fælles med mange af de samme sange, som gør overgangen, men også adgangen til fællesskabet nemmere for børnene. Hertil arbejdes der i sangsamlinger med følelser, stemninger mm., som er med til at skabe empati hos børnene. For eksempel så snakkes der om følelser i forbindelse med sangene, hvor vi med stemme og mimik viser hvordan man ser ud hvis man er glad, sur, ked af det og ligeledes hvordan man kan lyde. Dette kan give børnene mulighed for bedre at forstå følelser, men også at afkode andres, når vi sammen filosoferer ud fra et fælles ståsted.

SMTTE MODEL "Børnemøde"
Sammenhæng
I børnehaven afholder vi årligt en afslutningsfest for førskolebørnene. Festen er et stort højdepunkt på året, hvor vi sammen fejrer at børnene skal til at gå i skole. Inden festen skal der planlægges hvilken mad der skal serveres og hvilke festlige indslag der skal være.
Mål
At skabe demokrati i børnehøjde. At børnene får medbestemmelse og oplever at have medansvar.
Tiltag
For at imødekomme børnenes ønsker holder vi et børnemøde. På børnemødet samler vi alle førskolebørnene i et lokale hvor vi kan sidde uforstyrret. For at visualisere hvad der bliver aftalt på mødet, bliver der hængt et stort stykke papir op, så alle kan følge med i hvad der bliver aftalt undervejs. På mødet spørger pædagogen børnene hvad de kunne tænke sig at spise til festen. Børnene kommer med forslag til hvad de kunne tænke sig. Alle ideer skrevet ned og derefter bliver der stemt, på demokratisk vis, hvilken mad der er flest der ønsker. Det samme gør sig gældende når der skal udvælges lege til festen. Hvis børnene går i stå, hjælper pædagogen børnene med ideer og sætter rammen for hvad der er muligt.
Tegn
Børnene deltager aktivt og viser engagement ved at række hånden op og fortælle hvad de ønsker sig. Børnene bidrager yderligere med at komme med forslag til hvilken pynt vi kan pynte op med og hvordan vi kan være klædt på til festen.
Evaluering
Refleksion over hvordan børnene kan få endnu mere ejerskab over begivenheden. Børnene kan fx lave deres eget pynt i ugerne op til begivenheden, eller vælge et tema at opbygge festen efter.

Vi har forskellige forældre traditioner i land og by i form af forældre kaffe/morgenmad, sommerfest og jule gløgg. Dette kan skabe sammenhørighed mellem institution og hjem, samtidig med at børnene får et bedre kendskab til familiekonstellationer og båndene mellem familie, venner og institutionen kan styrkes.

Kommunikation og sprog

"Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Hele huset er struktureret så børn tilbydes aktiviteter i mindre grupper, hver dag. Dette understøtter at alle børn opnår erfaringer med at sprogliggøre og kommunikere tanker, behov og ideer.

Personalet har fokus på sprogstrategier og egen rolle i aktiviteterne som eksempelvis at følge børnenes interesse, fem turtagninger i dialogen (udvider dialogen), og stille åbne, undrende spørgsmål.

Praksisfortælling 3-6 år

"Vi sad i bussen på vej til landet da en dreng på 3,6 år peger og spørger "hvad er det?" Hvertil jeg svare "det er korn, ved du hvad man kan lave ud af det?" Det vidste han ikke så jeg fortæller ham man kan male kornet til mel og spørger ham "ved du hvad man bruger mel til?" det vidste han ikke så jeg fortalte ham om at det bruger man til at lave dej så man kan lave brød og kager og pizza osv. og spørger ham om vi skal prøve at lave vores eget mel? Han smiler og siger ja og fortælle mig at han godt kan lide pizza"

På baggrund af denne samtale har vi besluttet os for at udarbejde en SMTTE model hvor vi beskriver et forløb omkring korn og mel.

SMTTE MODEL "Korn og mel"

Sammenhæng

På baggrund af samtale i bussen på vej til landet omkring korn har vi besluttet os for at lave et projekt "fra jord til bord" med korn.

Mål

Vi skal finde ud af hvordan man laver mel.

Vi skal finde ud af hvilke typer korn og mel der findes og hvad de bruges til.

Hvad kan vi lave med mel?

Kan vi lave vores eget mel og derefter lave et fladbrød med vores hjemmemalet mel?

Tiltag

Hvor finder vi korn henne? Hvor vokser det mm

Vi skal tale om hvilke typer korn vi kender og lære om nogle nye typer og hvad disse bruges til.

Vi skal ud og finde korn og snakke med bondemanden om vi må få lidt.

Vi skal se videoer fra gamle dage og nyere tid omkring hvordan man malede mel i stenalderen, i gamle dage og nu.

Vi skal male mel på sten og om muligt i en melkværn.

Ud af dette mel skal vi forsøge at lave vores eget fladbrød.

Tegn

Vi ønsker at se tegn på børnene undre sig og spørger om hvor deres mad kommer fra.

At disse lære nye begreber omkring korn, mel og mad generelt.

At børnene bliver nysgerrige på hvad der er spiseligt i naturen og haven og hvad de forskellige planter hedder og kan.

Evaluering

Denne aktivitet ikke er udført endnu, så der ikke evalueret.

Da personalet er rollemodeller for dialog og samtaler er vi opmærksomme på at møde børnene med respekt og omsorg i dagligdagens dialoger, da sproget blandt andet danner grundlag for barnets sociale relationer, eget selvbillede samt nysgerrighed på omverdenen.

Praksisfortælling 3-6 år

"Vi sidder ved bordet og spiser frokost, vi får nudelsalat pige 5,3 år spørger mig "hvad er det, det kan jeg ikke lide." Jeg spørger hende om hvad hun tror det er. Hun kigger længe på maden og siger gulerødder. "Ja lige præcis gulerødder" siger jeg "kan du lide gulerødder?" Hun svare "ja og jeg kan godt lide nudler." til dette svare jeg "hvor har du smagt nudler?" hun fortæller mig hun har smagt dem i børnehaven. Vi taler videre omkring hvad hun kan se på tallerkenen og hun fortæller om flere ting hun godt kan lide. Til sidst fortæller jeg hende at hun har fortalt mig at hun kan lide alle tingene på hendes tallerken minus løg og at retten hedder nudelsalat hvortil hun konstaterer "jeg kan godt lide det" stadig uden at have smagt på det."

Personalet benytter hverdagens situationer til at indlede samtaler med en lille gruppe børn. Det sker både når vi går tur og rundt om bordet til måltidet. Her er det oplagt at tale med børnene om, hvad de har lavet om formiddagen, i weekenden eller andre spændende emner, der optager børnene. Dette er samtidig en øvelse for børnene i at lytte til hinanden og vente på tur til selv at fortælle. Når der opstår konflikter mellem

børnene bruger vi disse situationer til at øve børnene i at fortælle hinanden, hvordan det føles når man bliver slået eller frataget et stykke legetøj.

Land og By drager stor nytte af vores sangsamlinger til at inkludere alle børn i et sprogligt fællesskab. Vi bruger både ord og fagter, hvilket gør det muligt for alle at deltage på egne præmisser. Personalet bruger sangene som en åbning til dialog omkring blandt andet farver, følelser og ordenes betydning.

Gennem personalets uddannelse i SangGlad har vuggestuen primært benyttet disse samlinger til dialoger med børn. Eftersom dette nu er en implementeret del i hverdagen, ønsker vi at genoptage en mere systematisk planlagt dialogisk læsning med små grupper af børn.

I børnehaven har personalet planlagt dialogisk læsning en gang om ugen med mindre grupper.

Vi har igennem det sidste halve år haft et samarbejde med Dramateket om hvordan vi kan inddrage fortællinger i hverdagen i vuggestuen, vi har fået mulighed gennem fortællingen Noas rejse til at skabe sproglige læringsmiljøer blandt børnene og voksne imellem. I børnehaven er de netop startet op med et 'Dialogisk tegnefortælling'-forløb om Cirkus Badutski.

SMTTE MODEL "Noas rejse"

Sammenhæng

Noas rejse handler om en dreng som skal ud og sejle på havet og møder en masse spændende dyr, samt lydende der kommer igennem fortællingen.

For at skabe en sammenhæng hvor vi kan udvikle sprogmiljøer inddrager vi læreplanstemaet "kommunikation og sprog" ved at understøtte det pædagogiske læringsmiljø og understøtte børnenes sprog. Noas rejse har vist os at det er vigtigt at skabe sammenhæng ved at sprogliggøre børnenes ideer og tanker som vi benytte os af i det sociale fællesskab.

Vi vil understøtte børnenes sprog ved at skabe rum hvor der er plads til fordybelse og leg.

Vi vil udvikle sprogmiljøer ved at fokusere på læreplanstemaet "krop, sanser og bevægelse" da vi igennem Noas rejse vil skabe en sammenhæng hvor børnene udforsker og eksperimenterer med deres kroppe.

Fokusset på dette læreplanstema er inspireret af børnenes interesse for kroppen.

Fortællingen indeholder musik, bevægelse og er med til aktivt at inddrage børnene hvilket giver dem en fornemmelse for kroppens funktioner og sanser. For at fremhæve dette observeres det igennem fortællingen at når Noa får ondt i ørene holder vi os for ørene og det og siger "av av det gør ondt i ørene når det larmer". I fortællingen danser dyrene og her er børnene aktivt med til at lave de bevægelser som dyrene gør.

Vi vælger herfra at skabe et sprogmiljø ved at tage billeder af hinandens ansigter derefter printer vi dem ud og ser om de kan genkende hinanden.

Mål

Målet med forløbet Noas rejse er at inddrage fortællinger som et sprogstimulerende redskab og inddrage børnene aktivt.

Vi vil gerne se at børnenes udvikler og begynder at få en fornemmelse at udforske deres egne kroppe og viser interesse for de andres.

Tiltag

For at skabe sprog miljøer skabte vi et rum som vi kaldte "biografen", inde i biografen så vi Noas rejse. Rummet var et tiltag for at skabe mulighed for fordybelse og hvordan vi inddrager børnene aktivt i fortællingen. Spændingen i at børnene ved at biograf i vuggestuen betyder at vi skal se fortællingen om Noas rejse.

For at børnene skulle bibeholde deres interesse og mulighed for at fordybe sig i fortællingen valgte vi at inddrage forældrene aktivt i forløbet for at skabe et bindeled mellem hjem og institution. Dette tiltag gjorde vi ved at give dem fortællekort med hjem fra Noas rejse, samt give dem et link til fortællingen så de kunne snakke med deres børn om det derhjemme.

Da vi har fokus på læreplanstemaet krop, sanser og bevægelse valgte vi at lave forskellige tiltag ved fx at opstille en ramme omkring deres egne kroppe (tegnet rundt om) og få dem til at placere øjne, øre, næse og mund på deres egne figurer.

For at skabe en fællesskabsfølelse valgte vi at alle børnene skulle sidde rundt om bordet og det barns krop som blev eksperimenteret blev sat i fokus.

Vi har hængt deres kroppe op ude på gangen for at alle forældre som går forbi kan se hvordan deres barn har lavet sin egen krop og rent sprogligt fortælle hvad de ser på kroppen.

Tegn

De tiltag vi gjorde ved at skabe rummet som vi kalder biograf har vi set tegn på ved at vi efter de første par gange så, at når vi fortalte at vi skulle i biografen blev der spurgt efter Noa.

De blev spændte på at komme i biografen og det har givet en god mulighed for dialog, især da fortællingen lægger op til interaktion med børnene undervejs, som gjorde at børnene havde ro til, at fordybe sig i fortællingen.

Praksisfortælling:

Vi er i gang med at se fortællingen og da der kommer musik på og dyrene kommer frem i fortællingen ser vi at børnene rejser sig op og begynder at danse ligesom dyrene. Vi ser de danser som giraffen ved at lave en lang hals og her bliver der sagt af et barn "jeg er en giraf" og danser ligesom giraffen, det samme ser vi med elefanten hvor børnene laver en lang snabel. Da fortællingen er slut går vi ind på stuen, her ser vi en pige på 2 år dreje rundt om sig selv og lave vinger hvorefter der bliver spurgt nysgerrig "X du er godt nok hurtig til at dreje rundt, hvilket dyr er du?" X smiler og siger "jeg er en måge med vinger". pædagog siger "ja det kan jeg da godt se du er" barnet griner og drejer videre.

Ved inddragelse af forældre har vi modtaget gode tilbagemeldinger på fortællekortene og, at deres børn har fortalt om Noas rejse derhjemme. Dette tegn viser at vi har formået at skabe et bindeled mellem hjem og institution og skabt rum for et sprogligt læringsmiljø.

Vi har set tegn på udvikling af børnenes sprog ved at se hvordan de har fået erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre deres tanker og ideer. Børnene er blevet gode til at fortælle om Noas rejse til andre børn, dette viser tegn på at børnene øver sig i at anvende deres viden i det sociale fællesskab.

Børnene har vist tegn på at udforske og eksperimenterer med deres kroppe, ved at danse i bevægelse som de dyr som fremgår i fortællingen samt observationen på deres egne kroppe og den proces som de har lavet i forløbet. Børnenes har udvist nysgerrighed på hinandens kroppe og der er blevet fortalt

For at uddybe kommer her et eksempel på en dialog mellem børn:

Vi sidder 4 børn rundt om A's tegnet krop som skal laves, vi lægger billederne ud på bordet hvor et barn tager A's øjne og siger "Se de er A's øje" hvor de andre siger "ja"

Det at børnene begynder at sætte ord på hinandens kroppe viser at vi sammen har udviklet et sprogligt miljø, da vi har set tegn på interessen for hinandens kroppe.

Evaluering

Noas rejse har været med til at bidrage til at skabe sproglige miljøer blandt børnene. Vi har set hvordan børnene har fået erfaringer med at fordybe sig i fortællingen og har udvist en nysgerrighed på fortællingen og de efterfølgende aktiviteter som blev sat i gang. Vi har ved forældre inddragelse opnået positive erfaringer med det og er noget vi vil fortsætte med.

Forløbet med Noas rejse er slut, men vi har besluttet at fortsætte med at lave fortælleunivers, derfor har en pædagog udviklet en fortælling om Ida som går i vuggestue og her i fortællingen oplever man hvordan det er at være i vuggestue. Vi har valgt at bibeholde fokus på krop, sanser og bevægelse og derfor er det i den nye fortælling inddragelse af kroppens sanser ligesom fra Noa rejse.

Erfaringerne med Noas rejse har gjort os mere opmærksomme på hvordan vi kan skabe pædagogiske læringsmiljøer som understøtter sprog.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I børnehuset Land og By er læring gennem kroppen prioriteret højt.

Forskning viser at læring med kroppen forrest er med til at styrke børnenes kognitive, sociale og sproglige udvikling. Vi arbejder løbende med kroppen over hele året, men i april, maj og juni er kroppen et særligt fokus i vores årshjul.

Vi benytter meget naturens elementer i arbejdet med kroppen, hvor ture ud af huset, samt brug af egne og lokalområdets legepladser især er en del af hverdagen, hvor børnenes forskellige sanser stimuleres og børnene udfordres i naturens forskellige elementer.

Praksisfortælling børnehave 3-6 år

”Jeg oplevede en pige på stuen, som havde motoriske udfordringer. Efter en observation, kom vi frem til at hun var udfordret motorisk, både på kinæstetisk og vestibulær sansen. Vi i gang satte et motorisk forløb for børnegruppen, med pigen som hovedfokus. Vi var i dialog med forældrene om ordentligt fodtøj, og vigtigheden af dette. I børnegruppen lavede vi fangelege, forhindringsbaner, gå på line, kolbøtter, kravle i træer samt andre grovmotoriske aktiviteter. Vi arbejdede med legene i en periode over fjorten dage. Vi oplevede efter forløbets afslutning en pige som blev mere selvsikker og udviklede sig motorisk.”

Børnenes sanser er hele tiden i spil, hvor vi igennem aktiviteter som forhindringsbaner, motorik, sang og bevægelseslege udfordrer dem, så de oplever en bevægelsesglæde. Vi er opmærksomme på at følge barnets spor, så dette kan benyttes i de planlagte aktiviteter.

SMTTE MODEL "Motorik"	
Sammenhæng	En dreng på 2.4 år har udfordringer med grovmotorikken og udviser stort behov for voksenstøtte (en hjælpende hånd til f.eks. at kravle op på taburetten, op/ned ad bakken). Hvis hans behov ikke imødekommes står han stille og kalder efter den voksne, nogle gange med tårer i øjnene.
Mål	At styrke barnets kropslige udfoldelse. At give barnet en følelse af mod og selvtillid.
Tiltag	Vi bruger stuens sansegynge, rutsjebane, trampolin og snurretop til at få udfordret balancen. Vi tager på ugentlige ture til legepladser med relevante legeredskaber.
Tegn	At barnet selv kravler op og ned ad taburetten. At barnet selv går op/ned ad bakker. At barnet selv tager initiativ til motoriske udfordringer (løb, kravle, hoppe)
Evaluering	Efter mange besøg på legepladser og brug af sanseredskaberne på stuen ser vi en dreng der selv tager initiativ til at hoppe på trampolin og selv kravler op på taburetten. På legepladser kravler han selv op ad bakken og løber ned uden hjælp fra en voksen. Han smiler og griner.

Vi bruger meget kroppen som element i forhold til vi er en sangprofilsinstitution. Vi laver mange sanglege, som er en kombination af det fin og grov motoriske. Vi bruger kroppen som en måde at kommunikere sangene på i sang samlinger, hvor en kropsliggørelse med en kombination af fagter, forskellige stemmer, samt tempo, er med til at skabe en bred forståelse af forskellige begreber som for eksempel vejret, hvad er det, hvordan føles det og hvordan opleves det, som bidrager til en kropsbevidsthed og en bredere forståelse af begreberne hos børnene.

Praksisfortælling 0-3 år

Hver dag inden frokost holder stuen sanglesamling og de voksne skiftes til at være 'kaptajn' (tilrettelægge og udføre samlingen). Vi vægter højt at der er momenter med stillesiddende sange med fokus på stemme & fagter og momenter med bevægelse i kroppen. Vi tager for eksempel på tur 'Over sø og land' eller flyver med 'Flyvemaskinen', og ofte lander vi i junglen, hvor vi kan agere 'Farlig tiger' der kravler rundt.

Vi bruger sange som 'Hoved, skulder, knæ og tå' og 'God morgen lille fod' til at give børnene en forståelse af deres egen krop og vi har oplevet at disse sange afføder spændende spørgsmål som "Hvorfor har vi øjne" eller "Hvorfor har vi ben?" hos de ældste børn.

Vi benytter os en såkaldt pædagogisk bagdør, så børnene har mulighed for at deltage uanset forudsætning

for deltagelse. Det er helt okay at være observerende, da dette også er en læring for børnene, hvor de har mulighed for at spejle sig i hinanden, og observationerne fra barnet kan motivere det til at være deltagende.

Vi bruger rutinesituationer som et element i arbejdet med kroppen, hvor børnene er deltagende i dagligdagens gøremål, som for eksempel borddækning og oprydning efter måltidet, dette er med til at styrke børnenes selvværd og selvtillid.

Der arbejdes med selvhjulpenhed i rutinesituationerne hvor børnene selv lærer at tage tøj af og på når vi skal på legepladsen eller børnene skal puttes og skiftes. Disse erfaringer er med til at øge børnenes kropsbevidsthed samt, selvtillid og selvværd. Personalet er nærværende i situationerne så børnene guides og hjælpes.

Vi har fokus på hvad børnene er optaget af og er nærværende omkring dem i deres egne lege, så vi kan guide, støtte og stille de redskaber børnene har brug for, til videreudvikling af legen til rådighed. Børnenes leg ses som værdifuld og ved at følge deres spor, kan vi støtte op om børnenes egen fantasi og deres levede verden.

Temaet 'Krop, sanser og bevægelse' afsluttes under normale omstændigheder med et fælles Mini-OL, men grundet Covid-19 restriktionerne har vi i stedet afholdt det opdelt på de enkelte stuer.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Børnehuset Land og By er en delvis udflytterbørnehave og vi ønsker at alle børn får erfaringer med naturen som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske og undersøge. Vi bestræber os på at alle ansatte skal kende til og kunne benytte vores udflytterdel. Vi har et fremtidigt mål om at vuggestuen skal på regelmæssige besøg, så alle institutionens børn oplever både strand og skov i hverdagen.

Covid-19 har givet nogle udfordringer med at tilbyde de regelmæssige besøg, da vi har skulle være opdelt stuevis. Vi er dog opsatte på at genindføre dette i takt med at der lempes for restriktioner i daginstitutionerne.

Vi vægter højt at være ude hele året rundt i alt slags vejr så børnene får erfaringer med naturen under forskellige årstider og vejrforhold. I hele institutionen har vi fokus på et læringsmiljø, hvor børnene har mulighed for at observere og aktivt undersøge blandt andet vejrfænomener og naturens mange elementer og spor. Vi ønsker ligeledes at skabe en nysgerrig og undersøgende kultur blandt børn og voksne.

SMTTE MODEL "Snegle"

Sammenhæng

Med udgangspunkt i den ny styrket læreplan omkring natur, udeliv science, har vi udført en temauge omhandlende "Snegle". Temaugen er for alle på stuen, og aldersgruppen er fra 3 – 6 år.

Vi oplevede en børnegruppe som syntes det var "ulækkert" at røre ved snegle. Desuden fandt vi ud af at børnene ikke havde den store viden om snegle og smådyr i Danmark, til gengæld en masse spørgsmål og undren.

Mål

Målet var at børnegruppen skulle få mod til at have en snegl siddende på hånden, samt tilegne sig en ny viden, og få skabt en nysgerrig og undersøgende kultur i Land og By.

Tegn

At børnene gennem aktiviteterne, selv bliver initiativ tagende til at finde og holde sneglene, samt dele den tillærte viden med børnegruppen om snegle.

Tiltag

Vi har fået en naturvejleder fra "Naturcenter Amager strand" til at kickstarte forløb "Snegle"

Vi vil gøre brug af: Tumblelege, Rollelege, Mini forsøg, Konstruktionslege, Børnenes forslag, være undersøgende sammen med børnene, samt sange med fagter.

Vi vil følge børnenes forslag så det bliver en fælles mission og de får følelsen af ejerskab i forløbet.

Vi vil spørge børnene til råds om hvordan vi kan undersøge deres hypoteser og ideer, samt støtte ved at facilitere med ting, motivation og struktur.

Evaluering

Børnenes udbytte vil vi observere løbende gennem forløbet, om de forsætter legene efter forløbets afslutning, samt deres viden og undren om dyr, og livet generelt forsætter. Vi vil som personale understøtte den undrende og legende tilgang til læring fremadrettet som børnene har.

Praksisfortælling Børnehave 3-6 år

Pige "Hvilken snegl er hurtigst, er det sneglen med hus eller 'nøgen'-sneglen?"

Pædagog "Det ved jeg ikke, hvilken en tror du er hurtigst?"

Pige "Jeg tror det er 'nøgen'-sneglen!"

Pædagog "Hvordan kan vi finde ud af hvilken en som er hurtigst?"

Pige "Vi kan lave et snegleløb"

Pædagog "God ide! Lad os prøve"

Vi inddrager også vores sangprofil og synger sange om vejret ud fra de 4 årstider, hvilket bidrager til en større forståelse og nysgerrighed omkring vejrfænomener for børnene.

Praksisfortælling vuggestue 0-3 år

"Efter opstart med et fortælleforløb om "Dyrene i Skoven", hvor vi også synger Skovsangen (af Povl Kjøller) er børnene begyndt at undersøge og udforske naturen på egen hånd. De finder agern, vinker til bladene og krammer træerne."

SMTTE MODEL "Projekt Efterår"

Sammenhæng

Som vuggestue på indre Nørrebro, har personalet stor fokus den omkringliggende natur og arbejder med at gøre børnene opmærksomme på forandringer og muligheder med og i naturen. Vi benytter primært Assistens Kirkegården og ByOasen.

Mål

At børnene opnår en forståelse af og erfaring med naturens forandringer gennem årstiderne.
At børnene lærer at bruge naturens elementer i andre sammenhænge - f.eks. på værksted eller inddrage den i sangsamlinger.
At børnene ser muligheder i at bruge deres motorik i og med naturen.

Tiltag

Vi afholder sangsamlinger som er en genkendelig aktivitet for alle børn og synger;
"Blæsten"
"Se min kjole" med fire udvalgte farver og dertilhørende dyr illustreret på laminerede kort (Gul som fuglen, Orange som løven, Rød som et eger og Brun som træ/egern)
Vi tager på tur på kirkegården og udforsker, finder farver fra sangen og samler blade/kogler/agern.
Vi tager på bevægelsesture i naturen og bruger dens elementer til at styrke motorikken og balancen.
Vi bruger naturens elementer på værksted til bl.a. at kreere de dyr vi har sunget om.

Tegn

Vi ser børn der af dem selv tager de laminerede sang-kort frem og siger dyreløde eller synger sangene.
Vi ser børn der af dem selv udpeger de fire farver i andre sammenhænge.
Vi ser børn der går på opdagelse under træer og buske og tager naturen med hjem i vuggestuen.
Vi ser børn der observerer hvilken farve blade der er på træerne.

Evaluering

Vi ser generelt en øget interesse for naturen hos børnene - de går på opdagelse på egen hånd.
Børnene studerer vejret ud ad vinduet, lytter til og synger om blæsten.

Ved at inddrage genkendelige aktiviteter fra hverdagen, f.eks. vores sangsamling, kan børnene gennem trygge ramme blive introduceret for nye og udfordrende læringsmiljøer. Vi tager det genkendelige med ud i nye rammer/omgivelser og inviterer til nysgerrighed.

Under normale omstændigheder har vi hvert forår en Plante-dag i henholdsvis vuggestue og børnehave, hvor alle børn (sammen med forældre eller bedsteforældre) medbringer og planter en blomst, krydderurt eller andet i plantekasser rundt omkring på legepladsen. Henover sommeren er de selv med til at vande og passe på dem og det danner god grund for samtaler om planteliv, blomsterarter og spisemuligheder.

Personalet vil fortsat arbejde på at få en fælles afklaring af natursynet i vores institution og finde gode rammer for tilgangen til naturen. Vi vil forsøge at skabe en legende undersøgelseskultur, hvor børnene får kendskab til naturens værdi og opnår en fælles bevidsthed om omverdenen.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I vuggestuens hverdag sættes aktiviteter i gang der stimulerer sanserne, fantasien og kreativiteten i et æstetisk børnemiljø. F.eks. prøver børnene at male med forskellige redskaber – pensler, ruller, fingre, grøntsager etc., de smager sure citroner og planter kernerne; alt sammen som en del af en skabelsesproces.

I børnehaven og vuggestuen har vi større og længerevarende kunstprojekter og fortælleforløb, og vi inviterer kunstnere ind i huset til at vise os nye metoder til at skabe noget sammen. Vi har haft besøg af kunstneren John, der har lavet maleprojekter med de ældste børn i vuggestuen samt en stue i børnehaven.

Praksisfortælling 3-6 år

Vi har lavet et langt og fantastisk forløb med børnene om Otto er et næsehorn. Vi har læst hele historien, vi har tegnet tegninger til hvert kapitel, vi har tegnet Otto, vi har malet ham, vi har leget ham både som lille næsehorn der er nogen der har taget dit kødben men også fri fortolkning på legepladsen, vi har sunget om ham og drømt om ham om natten. Det sidste vi mangler er at børnene genfortæller historien så vi kan skrive deres Otto er et næsehorns fortolkning og de kan få deres helt egen Otto er et næsehorn bog som de selv har lavet med hjem.

Pædagogen viser et billede og spørger hvad sker der på billedet. Og mange af børnene fortæller hvad de kan huske, "det er Sille på sin cykel" men hvad er det så Sille hun laver? "ja hun køre jo bare på sin cykel" okay laver hun andet? "Ja hun driller også Topper lidt" hvordan driller hun Topper? "altså fordi hun er sådan lidt forelsket i ham måske" et andet barn siger "nej nej det er jo Topper der er forelsket i Sille" nårh sådan, men sig mig kan de ikke være forelsket i hinanden? "nej nej man kan jo kun være forelsket i en."

De voksne er opmærksomme på forskellige behov blandt børnene, og således har de mulighed for at deltage aktivt eller som tilskuere i aktiviteterne. Den voksnes engagement er vigtig da det smitter af på børnenes virkelyst. Børn skal opleve nye sider af sig selv og det er de voksnes ansvar at give dem denne mulighed.

I institutionens årshjul har vi et særligt fokus på Kultur, æstetik og fællesskab i november og december måned. Her arbejder vi primært med julegaveværksted og har generelt fokus på jul som tradition.

Praksisfortælling 3-6 år

Vi går hvert år Lucia med storegruppen i børnehaven.

"Så børn er i klar? Nu skal vi nemlig gå for de gamle over i de gamles by."

"Jaaaaah" råber alle børnene. "Okay så går vi stille som mus over og stiller os klar for hvis de ikke kan se og høre os bliver det en endnu større overraskelse for dem hvor flotte i er og gode i er til at synge. Er i klar?" Alle nikker.

Nu bæres lyset frem... vi når at synge den mange gange mens vi går frem og tilbage 3 gange, de gamle klapper og synger med mens de sukker og siger årh.

Da vi er færdige klapper de gamle længe af os og spørger om vi ikke vil blive og synge lidt mere med dem og selvfølgelig vil vi gerne det. Vi synger 'På loftet sidder nissen', 'Rudolf med den røde tud' og 'Søren Banjomus' og alle synger med børn som gamle.

Da vi er gået ud derfra spørger jeg børnene om det var sjovt og det synes de alle sammen, jeg spørger dem også hvad de synes var det bedste, hvortil pige på 5,8 år svarer "at se hvor glade de gamle blev."

SMTTE MODEL "Storegruppen går Lucia"

Sammenhæng

Hvad/hvem er/var Lucia?

Mål

Vi vil gerne lære børnene om hvem Lucia var og hvad hun gjorde.

Vi vil gerne give børnene et kendskab til de juletraditioner vi har i Danmark.

At gå Lucia for vuggestuen og resten af børnehaven.

At gå Lucia for vores samarbejdspartnere i de gamles by.

At gå Lucia for forældrene.

Lære børnene at gå, synge og passe på hinanden på samme tid.

Tiltag

Vi ser film af andre børn og voksne der går Lucia optog.

Vi taler om hvordan de ser ud og hvad de har med sig og hvad de laver.

Hvad skal vi bruge for at lave vores eget Lucia optog.

Vi skal lære sangen.

Vi øver os i at gå på række med mellemrum og i et godt tempo.

Vi skal høre historien om Lucia.

Tegn
<p>Børnene går og øver sig på sangen og gangen ude på legepladsen.   Børnene kommer og fortæller de har fortalt deres forældre om Lucia.   De tale om de gode ting de vil gøre ligesom Lucia gjorde gode ting.   De glæder sig til at vise hvad de har lært og hvor flot de kan gå og synge, både i vuggestuen, i de gamles by og for forældrene.</p>
Evaluering
<p>Børnenes viden omkring Lucia blev større dog har flere af dem glemt meget af det efter jul. Vi skal se om vi til næste gang kan finde mere børnevenligt materiale da meget måtte undlades grundet uhyggelig og voldsom fortælling.   Børnene ved nu at Lucia optog er en vigtig tradition i Danmark som går mange år tilbage og de har hjemme talt om at forældre og sågar bedsteforældre også har gået Lucia da de var børn.   Børnene har med stor succes gået Lucia for alle, dog har det været en meget lang dag og vi bør se på om man evt. kan gå en anden dag for vuggestuen og resten af børnehaven, da det var en anelse overstimuleret børn da de skulle gå for forældrene.</p>

I Børnehuset Land og By bruger vi også vores sangprofil til at inddrage børnene i en skabelsesproces, der kan styrke fællesskabet på tværs af stuerne.

Den kultur vi allerede nu har skabt og stadig udbygger, forsøger vi at dele ud af i vores lokalmiljø ved blandt andet at gå til Pop-up sang, synge på demenscenter, optræde til "Pladsfest" foran Guldberg skole osv. Vi som voksne går forrest som rollemodeller og viser børnene at det er okay at stille sig frem foran andre mennesker.

Institutionen tilbyder desuden forskellige kulturelle oplevelser i form af forskelligartede ture ude af huset til blandt andet Byoasen, museer (primært børnehaven) og biblioteket.

Praksisfortælling 3-6 år

"Vi er gået over i kirken i de gamles by for at høre musik og være med til fællessang, da vi sidder derover får børnene øje på en mand der sidder i kørestol og som mangler sine ben, som sidder lidt væk. Manden får øjenkontakt til nogle af børnene hvor de begynder at smile til hinanden, dette får manden til at køre over til børnene. Dreng på 4,6 år spørger manden "hvor er dine ben henne?" dertil fortæller manden at dem har han ikke mere, de snakke lidt videre men så slutter musikken og vi går hjem til børnehaven igen. Efter et par uger møder vi manden igen tilfældigt på gaden og han spørger om vi ikke snart kommer i kirken igen for det var så hyggeligt at synge sammen med os."

Kulturelle baggrunde, normer, traditioner samt forskellige værdier er en vigtig del af barnets udvikling af identitet, dannelse og tilhørsforhold. Derfor er det et grundlæggende ønske at respektere og facilitere aktiviteter og tilbud der skaber fællesskab og har værdi for den enkelte og dens familie. I Land og By ser vi vores samlinger som en oplagt aktivitet til at høre om børnenes traditioner hjemme, hvilket åbner op for en samtale om forskelligheder. Dialogen omkring kulturer, traditioner og aktiviteter i weekenden giver børnene en bredere forståelse af omverden, mangfoldighed og forskellige måder at gøre tingene på.

Personalet i Land og By har et ønske om at skabe et udklædningsrum, hvor børnene får mulighed for at prøve sig selv af med eksempelvis masker på. Vi vil gerne blive bedre til at inddrage flere kulturer i hverdagen og for eksempel lave et projekt "Verdenskøkken", hvor forældre fra de forskellige kulturer laver mad til gruppen.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

I Børnehuset Land og By har alle pædagoger skemalagt ”Pædagogisk arbejde”, hvor der både forberedes, evalueres og reflekteres.

Der afholdes stuemøder, teammøder, pædagogmøder på tværs af vuggestuen, koordinatormøder samt personalemøder, hvor blandt andet aktiviteter, projekter og fremtidigt samarbejde på tværs kan planlægges

og evalueres.

Personalet benytter SMTTE modellen til at dokumentere og evaluere aktiviteter og tiltag

---

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Vi afholder en årlig pædagogisk lørdag, hvor alle temaerne evalueres og videreudvikles på tværs af personalegruppen.

Vores Faglige Fyrtårne er nu uddannet (kun diplomuddannelsen mangler) og vi har koblet en ekstern konsulent, Charlotte Larsen, på et fremtidigt forløb, hvor fyrtårnernes roller og mødestruktur udarbejdes.

Dele af personalet er startet på kursus i Legekunst, hvor metoden er aktionslæring og ydermere arbejder ledelsen på at hele personalegruppen skal have ICDP-kurser, hvilket kan få indflydelse på vores fremtidige evalueringskultur i huset.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud